

Предговор

ЛЕКАР ЛЕЧИ ТЕЛО, А УМЕТНИК – ДУШУ

Нови дан.
Неписан.
Негужван.
Строго чист.
Као лист без жилица и без труна.
У углу је сунце – круна.
Да би био с преливима,
обојене да су шаре,
дајем оглас:
Јавите се!
Добро плаћам све сликаре!

Песма „Оглас” лекарке и песникиње Радмиле Шехић¹

Није неуобичајена појава да се лекари баве неком врстом уметности. Често се говори о лекарима-књижевницима, међу којима је најпознатији песник Јован Јовановић Змај. Познати су још и лекари-књижевници у српском народу: Лаза К. Лазаревић, Јован Стејић, Владан Ђорђевић. У Русији то су Михаил Афанасијевич Булгаков и Антон Павлович Чехов, у Британији – Артур Конан Дојл и многи други.

Савремени српски лекари-писци имају своје посебно удружење, симболично названо „Видар”², које се бави промоцијом, па чак и издаваштвом књига својих чланова. Оснивачи су препознали да међу лекарима има и талентованих и врло плодних песника и прозаика. Чини се да су се сви сложили у једној мисли: лекар лечи тело, а уметник – душу. А бити и лекар и уметник – то је посебна врста животног позива и пута.

Узмимо у обзир и то да Српско лекарско друштво има своју Секцију за уметност³. Очигледно постоји тенденција код лекара да се баве уметношћу и духом човека који је непропадљив, а не само његовим телесним, краткорочним делом.

¹ Р. Шехић је једна од оснивача и први председник Удружења лекара и писаца „Видар”. Ауторка 8 збирки песама за децу. Њена дела су превођена на енглески језик.

² Више о Удружењу „Видар”: <https://ulpvidar.com/> (9.6.2023.)

³ Секције Српског лекарског друштва: <https://sld.in.rs/sekcije/> (9.6.2023.)

Међутим, изгледа да су лекари-писци чешћи и заступљенији од лекара-сликара. Можда је најсветлији (по субјективној оцени аутора овог рада) пример чувене српске сликарке и прве жене ратног фотографа Надежде Петровић⁴, која је била болничарка у оба балканска рата, а потом и у Првом светском рату.

Збирка слика која се на наредним страницама нуди љубитељима уметности припада лекару и сликару Слободану Бобану Берићу, члану Српског лекарског друштва и можда једином лекару који има лиценцу за каменорезачки посао. Берић је рођен 12. јуна 1948. године у Богатићу. Специјалиста је интерне медицине, има приватну ординацију у Богатићу, у којој бесплатно пружа услуге пензионерима и сиромашнима. Сликањем се бави од 1968. године. Добитник је награде „Седми август” коју додељује Општина Богатић.

Како и малочас наведени лекари-уметници, и доктор Берић се труди да уметношћу лечи и негује душу, како своју, тако и других људи. А да се ради о великом човекољубу увек спремном да помогне – сведоче његови пацијенти и пријатељи.

Велики број Берићевих слика чине мачвански пејзажи, које осликава у свим годишњим добима. Чини се да га јесења златно-жута и зимска невестинска бела највише привлаче. На тим пејзажима су обавезно представљени резултати рада људских руку – саденути пластови сена и стогови сламе, обрађене њиве, покошене ливаде, али и конструкти, попут кућа, штала и помоћних објеката у домаћинству, мостова на Сави.

Берићева дела се могу поделити у две крупне категорије. Прва су слике са реалистичним представљама (попут горепоменутих пејзажа), а друга – слике са надреалистичним представама. Ове „надреалне” привлаче највише пажње, чине да се дубоко замислимо, а сваки детаљ, чак и најситнији и једва приметан на први поглед, носи конкретну скривену поруку.

Али да бисмо разумели слике са апстрактним или надреалним мотивима, прво морамо да схватимо одакле оне извиру и са којим циљем. Чести мотиви Берићевих слика су технолошка достигнућа, али не општа, већ она која омогућавају да се допре до неба и до небеских тела. Та тежња небу у ствари је потреба за духовношћу, потреба да се приближи Богу и објасни смисао људског постојања.

⁴ Више о животу и делу Надежде Петровић можете погледати: Надежда Петровић : сликарка, у три рата болничарка / Војислава Латковић. – Београд : Весмарк : Беокиња, 2006; Књига о Надежди / изабрали Драган Лакићевић, Мило Ломпар. – Београд : Српска књижевна задруга, 2020.

Колебљива и грешна људска душа у константној потрази за божанском светлошћу користи разне методе – молитвене, промишљајуће или филозофске, али и – технолошке.

Дозволићу себи да кажем следећу констатацију, као аутор ових редова. Бројни космодроми и свемирске станице у Берићевим делима су жеља да се напусте оквири овоземаљског и да се уплови у неки други, шири свет. Јер на овом свету „Све се мења, и камен”, варљиво је и крваво-црвено „Време садашње”, а ноћу се могу срести „Ђаволске игре”. Срећом, Берић види излаз, јер он је визионар као и сви уметници. У сталној потрази за „Божанском честицом”, он је спреман да се упусти у „Зидање Теслине куле”, док пије „Тајни напиток” – мотив лека који ће човеку дати снагу да издржи сва земаљска искушења на том небеском путу. Ту је и „Прво лансирање из Баира” (реално место, део Богатића) – са родне груде ће „Уклети сликар” напустити „Вавилонску кулу” и проклетство земаљске „Пролазности”.

Када бисмо могли целокупно животно стваралаштво Берића да поставимо у једну собу, могли бисмо да саставимо невероватно богату животну причу, у којој су земаљско и небеско – саставни део живота. Све то Берић разуме, мудро прихвата, сажима у себи и ставља на платно. Лекар у њему зна све тајне људског тела, а уметник – тајне људске душе, њене жеље и тежње.

У стваралаштву Берића се види уметничка зрелост. Потези четкице су пажљиво прорачунати и сигурни у своју идеју. Свака слика је мала прича, а све заједно – нераскидиво јединство, као што је и сам Берић ујединио у себи и лекара и уметника.

Ипак, вратићемо се накратко у реалистичне слике. Осим мачванских пејзажа на којима лежи сликарево око и којима поклања пажњу, још један крупан уметнички мотив опседа Берићево ствараштво. А то је љубав, и то – породична, пре свега. То се огледа у сликама: „Чекајући кћи Јелену”, „Милица моја”, „Дошао сам, ипак”, али и „Лепотица и хлеб”, такође. И ове слике, на својеврстан начин, кокетирају са надреалним мотивима и небеском ширином.

Како је Слободан Берић ученик Милића од Мачве, сматрам да би требало да изведемо кратку паралелу између њихових ликовних остварења. „Усамљени сликар” учитеља одговара „Уклетом сликару” ученика; „Уклети камен” учитеља одговара „Тесачима камена” ученика; мачвански пејзажи на граници надреалног код обојице, као и занимање за небо и недокучиви свемир. А како су код Милића

небом често летели трупци, код Берића то су летелице, налик на свемирске бродове и ракете.

Будући да је др Зоран Милошевић анализирао однос боја и значење појединачних симбола на сликама, ја ћу прећи на следећи сегмент незаобилазан у уметности. То је дискусија о „лудости” уметника. Берић је дефинише као проклетство, а та врста стваралачке „клетве” је врло присутна у свим врстама уметности. Међутим, има и уметника који другачије дефинишу своје стваралачке могућности називајући их „даром”. Било да је у питању дар или проклетство – и један и други долазе од Бога. Отуда то занимање за Божанску честицу и Небо, које је присутно и код Милића од Мачве и код Слободана Берића.

Психијатар Веселин Савић о Милићу Станковићу је забележио: „За Милића од Мачве сам одувек био сигуран да је луд, али генијално луд, и стога увек могу издати уверење да је чисти геније”. Овде доктор Савић Милићев „дар” назива „генијалним лудилом”. Додуше, Милић је био и врло ексцентричан човек, што се за Берића не може рећи.

Берић је тихи лекар и уметник, човек који је потпуно окренут својим мислима и идејама, својом потрагом за духовношћу. У основи његовог стваралаштва није жеља да се свет промени (он је већ сасвим довољно варијабилан по природи), већ жеља да тај свет пронађе свој прави пут. А медијатори су вазда били уметници, што се огледа и у Берићевом стваралаштву.

Љубитељима уметности препуштам даља тумачења, као и уживање у збирци слика која следи.

мср Дајана Лазаревић